

Projekt Stohrenschule

Filozofjsko-pedagoški dijalog o temi "Vrlina, ljestvica i sreća"

Znatiželja i čuđenje djece, njihova neprekidna pitanja i želja za znanjem, asociraju nas na ono što Platon naziva *eros* – na ljubav prema mudrosti, koja je pokretačka snaga filozofiranja. Ljubav prema znanju otkriva se, iako još neosviještena, u posebnoj mjeri baš kod djece – već na samom početku čovjekovog spoznavanja. Postoje dobri razlozi za ozbiljno shvaćanje dječjih pitanja o postanku svijeta, o dobru i zlu, pravednosti i priateljstvu, prolaznosti i smrti. Jer, održati budnom dječju radoznamost i radost za propitkivanjem znači u čovjeku izgrađivati cjeloživotnu naviku postavljanja pitanja, promišljanja i razmišljanja.

U današnje vrijeme jako puno se govori o kvaliteti života. Međutim, za razvijanje kvalitete čovjekova života, potrebno se prvo zapitati: što znači ono *dobro* za samog čovjeka? Za ovu svrhu nije dovoljno samo pojmovno i teorijsko razmišljanje. Nužno je, naprotiv, pokrenuti društveno otvoren, filozofski utemeljen dijalog o ljudskim ciljevima i čovjekovim moralnim pojmovima.

Projekt Stohrenschule koncipiran je kao niz razgovora, u skladu sa sokratovskim principom dijaloškog mišljenja, te s načelom neprekinutog filozofiranja s djecom. Ti se razgovori ne usmjeravaju samo prema "učenim", akademski obrazovanim filozofima, već i prema širim društvenim krugovima. Ovaj su dijaloški koncept, radeći s učenicima i roditeljima iz osnovne škole u Stohrenu (Njemačka), pokušali provesti poslijediplomanti i studenti filozofije *Hrvatskih studija* Sveučilišta u Zagrebu zajedno sa suradnicima istraživačkog projekta "*Platonizam i oblici inteligencije*" Instituta za filozofiju iz Zagreba. Oni su od 1-8. ožujka 2008., u Stohrenschule, u Münstertalu, u južnom Hochschwarzwaldu, organizirali niz aktivnosti posvećenih zajedničkom promišljanju i razgovoru o temi *Vrlina, ljestvica i sreća*.

Projektu aktivnost se sastojala od tri glavna dijela:

Kao prvo, za potrebe učenika i učenica škole u Stohrenu, osmišljen je pedagoški razgovor s naslovom *Biti dobar, biti lijep, međusobno sretno živjeti*. On se sastojao od niza aktivnosti čijem su oblikovanju bitno pridonijela sama djeca.

Kao drugo, u okviru svakodnevnih popodnevnih susreta tijekom cijelog tjedna, održavan je filozofski seminar na temu: "*Vrlina, ljestvica i sreća prema Platonovoj i Kantovoj filozofiji*".

Kao treće, tijekom cijelog projektnog tjedna provodio se dijalog s roditeljima i odgajateljima, posvećen temi: "*Odgojem do vrline, odgojem*

do sreće". Sadržaj i zaključci elaborirani su na projektnoj večeri, u tu svrhu posebno organiziranoj za roditelje.

Ishodište ove filozofiske diskusije tvori obrada tema vrline, ljepote i sreće u filozofiji Platona i Kanta. Djela ovih filozofa predstavljaju dva najodlučnija okretišta u povijesti filozofije uopće, a posebice u razvoju etičke teorije. Platon se kao prvi u povijesti zapadne filozofije izričito bavio pitanjem *kako dobro živjeti?* Pritom njegovo mišljenje zadržava, kroz sva pisana djela, oblik i karakter neprekinutog dijaloga, te na taj način dopušta čitateljima – suistraživačima, naočigled provizornosti pojedinih teza i proturječnosti iznesenih tvrdnji, otkrivanje vlastitih nepropitanih pretpostavki. Čitatelji, sudionici u dijalogu, na taj način uče prepoznavati neriješena pitanja, podvrgavati ih promišljanju, te ih ostavljati otvorenim.

Kod Platona se pitanje o dobrom životu ne može odvojiti od pitanja odgoja i vrline. Samo znanje ne može biti jamstvo izvrsnosti ili sposobljenosti za savladavanje životnih pitanja, posebice kad se radi o pitanju kako dobro i sretno živjeti. Za to su potrebni i drugi aspekti odgoja. Ukoliko čovjek želi ostvariti dobar i lijep život za sebe i za druge ljudi u zajednici, treba obrazovati i svoje osjećaje. Uvježbavanje zdravog stila življena, kao i oplemenjivanje dobrog ukusa i pouzdanog suda, obzirom na osjetilne utiske i emocije, pretpostavlja izvježban svjetonazor i isprobano mišljenje "životnog učitelja" (Meister Eckhart), koji je i sam sposoban vlastitim držanjem (ethos) i navikama (hexeis) pokazati prikladno ponašanje za dobar život. Pri tome je za ostvarivanje vrline i kulture nužno ne samo oponašanje, nego i kritička refleksija.

Temeljne vrijednosti kritike i ljudske slobode imaju u Kantu svog najuyverljivijeg zagovornika. Istodobno se o Kantovoj filozofiji govori kao o etici dužnosti, tj. etici poštivanja samog sebe i drugih, te ispravnom odnosu prema univerzalno važećim moralnim principima. Takozvana etika dužnosti čini se danas suprotstavljena općoj težnji za srećom, koja nadvladava i prevladava svaki drugi interes. Prema Kantovoj *Kritici moći suđenja*, međutim, kultura je najviša svrha prirode s obzirom na čovjeka. Zato je razvijanje ukusa nužni uvjet za ostvarivanje kulture. Prema Kantovu mišljenju, kultiviranjem ukusa i time postignutog razvoja reflektirajuće moći suđenja, može se u čovjeku roditi oduševljavajuća težnja za obvezom – za izvršenjem moralne dužnosti i ostvarivanjem univerzalnih moralnih vrednota. Tako nam je dan "ključ" za ostvarivanje kako čudoređa i dobrote, tako i sreće kojoj se čovjek neda.

Rad bračnog para učitelja Kroschel u školi u Stohrenu u Hochschwarzwaldu – to je škola s ukupno 22 učenika od 1. do 4. razreda, poznata kao najmanja škola u Njemačkoj te istodobno kao škola koja se nalazi na najvišoj nadmorskoj visini – pokazuje kako znanstveno bavljenje

filozofijom Platona i platonizma može pridonijeti plodonosnom razvoju dijaloški strukturirane kulture učenja. Unatoč neispitanim idealima i vrijednostima, koje putem reklama i proizvoda zabavne industrije vrše nekontroliran utjecaj na još nerazvijenu svijest djece i koji stavljujaju djecu, mladež i njihove odgajatelje pred nove, teško savladive probleme i izazove, sudionici Projekta Stohrenschule, zajedno s roditeljima i učenicima ove jedinstvene osnovne škole, uspjeli su tijekom zajedničkog rada otkriti i probuditi začetke nove samostalnosti mišljenja i osjećanja.

Projekt Stohrenschule je sastavni dio međunarodnog istraživačkog projekta *Platonizam i oblici inteligencije*, čija je voditeljica Dr. Marie-Élise Zovko s Institut za filozofiju u Zagrebu i koji financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Projekt Stohrenschule istovremeno predstavlja prvi zajednički pothvat članova međunarodnog istraživačkog konzorcija "Philosophical Dialogue in a Knowledge-Based Society", koji su 16. listopada 2006. godine, u sklopu međunarodnog simpozija Institut za filozofiju Zagreb *Platonism und Forms of Intelligence* (Hvar, Hrvatska 9-13. listopada 2006) osnovali sudionici simpozija. Gospođa Renate Kroschel nalazi se među pet međunarodnih članova istraživačkog projekta *Platonizam i oblici inteligencije*¹ i također je potpisnica gore navedenog istraživačkog konzorcija.²

U Projektu Stohrenschule sudjeluje sedam diplomanata i diplomantica, te poslijediplomanti odsjeka za filozofiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu: Ana Benić, dipl. filozof, Marijana Bralo, dipl. filozof, Laura Blažetić, doktorantica i asistentica na Institutu za filozofiju, Mirko Cvjetko, diplomant, Željka Lilek, doktorantica, Andrea Mađor Božinović, doktorantica i asistentica na Institutu za filozofiju, te Kristina Resanović diplomantica. Svi su aktivno sudjelovali u pripremi, razvoju i provođenju projekta od njegova početka u travnju 2007. I dalje sudjeluju u njegovu nastavku, u suradnji s gore navedenim partnerima te s Njemačkom međunarodnom školom u Zagrebu (Deutsche-Internationale Schule in Zagreb).

¹ Ostali međunarodni sudionici Projekta su : prof. John Dillon (Trinity College, Dublin); prof. F.A.J. de Haas (Leiden University); prof. Daniel Kolak (William Paterson University, NJ); Patrick Quinn (All Hallows College, Dublin). Na Projektu u Hrvatskoj još sudjeluju: prof. dr. Jure Zovko (Sveučilište u Zadru, Institut za filozofiju, Zagreb); i znanstvene novakinje Laura Blažetić i Andrea Mađor Božinović (Institut za filozofiju, Zagreb).

² Među potpisnicima incijativa su prof. John Dillon (Trinity College, Dublin); prof. F.A.J. de Haas (Leiden University); prof. Aaron Hughes (Calgary University, Canada); prof. Daniel Kolak (William Paterson University NJ); prof. Jean Marc Narbonne (Université Laval, Québec); prof. dr. Jure Zovko (Sveučilište u Zadru, Institut za filozofiju, Zagreb); Dr. Marie-Élise Zovko (Institut za filozofiju, Zagreb); i znanstvene novakinje Laura Blažetić i Andrea Mađor Božinović (Institut za filozofiju, Zagreb).

Organizatori i pokrovitelji

Voditeljica projekta u Njemačkoj:

Renate Kroschel
Grund- u. Hauptschule Stohren
Stohren 3
D-79244 Münstertal
Tel.: ++49 / (0)7602 / 920 265
Fax: ++49 / (0)7602 / 788
E-Mail: stohrenschule@t-online.de

Voditeljica projekta u Hrvatskoj:

Dr. Marie-Élise Zovko
Institut za filozofiju
Ulica grada Vukovara 54/IV
HR-10000 Zagreb
Hrvatska
Tel.: ++385 / (0)1 / 6111 984
Fax.: ++385 / (0)1 / 6150 338
E-mail: marie-elise.zovko@zg.t-com.hr

U suradnji s inicijatorima međunarodnog istraživačkog konzorcija:
"Philosophical Dialogue in a Knowledge-Based Society"

i Njemačkom internacionalnom školom u Zagrebu

Informacijska večer - predstavljanje projektnih aktivnosti:

16. travnja 2008., 17:30-19:30
Dvorana "Zagreb",
Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu,
Učilišno-znanstveni kampus Borongaj
Savudrijska bb
Zagreb

Međunarodni istraživački projekt
"Platonizam i oblici inteligencije"
Instituta za filozofiju, Zagreb

i

Hrvatski studiji
Sveučilišta u Zagrebu
predstavljaju

Projekt Stohrenschule

Filozofijsko-pedagoški
dijalog o temi
"Vrlina, ljepota i sreća"
1.-8. ožujka 2008.

Stohrenschule, Münstertal

We shall not cease from exploration
And the end of all our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time.

T. S. ELIOT